

Gyomaendrődi hősi emlékmű helyreállítási javaslata

Az emlékmű története

A gyomaendrődi templomkertben 1928-ban állították fel Istók János szobrászművész emlékművét. Az emlékmű a 48-49-es szabadságharc, valamint az I. világháborús hősi halottak előtt tiszteleg. Az 1990-ben az emlékművet kibővítették Varga Géza szobrászművész II. világháborús bronz emléktáblájával.

Műleírás

A védett templomkertből kerítéssel leválasztott, és elkerítet háromszögletű parkban található az emlékmű. A bronzból készült szoborcsoport műkő talapzaton áll, mely alsó részén előlről íves lábazat van kialakítva. A központi szoborcsoport mellett kétoldalt szimmetrikusan elhelyezett szarkofágszerű emlékművek egészítik ki a kompozíciót. A kétoldali műköből készült tömb elő-, és oldallapján a háborúban elesett hősök névsora látható.

A szoborcsoport alatti talapzaton szemben, emlékmű felirat, melynek „és a második világháború ÁLDOZATAINAK” szövegrésze a két oldalsó bronz dombormű 1990-es felhelyezésekor készült.

Elmondható tehát, hogy az emlékmű tartalma az eredetihez képest kibővült. A szobor is két háborús időszakot jelenít meg egy plasztikán belül, két időszak hős katonái találkoznak, és a kard kapcsolja őket össze.

Szobor talapzat két oldalán lévő Varga Géza II. világháborús plasztikája

Az emlékmű állapota

A bronz szoborcsoport állapota viszonylag jónak mondható, felülete erősen elszíneződött, patinásodott. Ez a bronz öntvényeknél egy természetes folyamat része, ez az öntvény anyagának állapotát különösebben nem veszélyezteti, inkább csak esztétikailag lehet zavaró. Az elsötétült, sötétedett, felületen nem annyira kivehetők a finom részletkidolgozások.

A szobortalapzat és a kétoldali „szarkofág” műkö anyaga azonban rossz állapotban van. A felületen kisebb-nagyobb repedések, valamint omlások mutatkoznak, melyek a műkö rossz állapotára utalnak. A műkööntvény belső anyag szerkezete átnedvesedik, fagyási ciklusban rongálódik, porlad. Az öntvény belsejében valószínű, hogy fém váz van elhelyezve, megerősítés céljából, melynek anyaga rozsdásodik, és a komoly térfogat növekedés repesztő hatása jelentkezik a kő felszínén. Ez a folyamat visszafordíthatatlan!

Baloldali szarkofág hátsó lábazata 2017. okt. 28.

Baloldali szarkofág repedezett felülete. 2017. okt. 28.

A felületen moha, zuzmó szennyeződés telepek vannak, melyek az erős nedvesedésre utalnak. A műköbe faragott nevek betűi már helyenként nehezen olvashatók.

Az emlékmű műemlék besorolása: városképi jelentőségű.

Helyreállítási javaslat

A helyszínen látottak alapján az emlékmű helyreállításra két lehetőség adódik:

1. A meglévő felületi hibák, sérülések műköhabarcsos javítása, műkö felület átcsiszolása, megújítása. A nagyobb hiányok pótlását nagyobb szemszerkezetű habarccsal indokolt javítani, kiegészíteni. A nevek betűit javításuk után ki lehet festeni, vagy laparanyozni. A bronz szobor felületét nedves szemcseszórással lehet megtisztítani, majd enyhén visszapatinázni, viaszolni. Ez az egyszerűsített eljárás azonban csak tüneti kezelés lehet, hosszabb távra nem jelent megnyugtató megoldást az emlékmű állapotában. Az 1. helyreállítási javaslat becsült költsége: kb.700.000 forint.
2. A műkö felület hibáinak javítását követően az összes felület fagyálló keménymésző lap bevonatot kapna, követve az eredeti formát. Gyakorlatilag egy új nemes anyag bevonatot kapna, melybe a szöveges feliratokat, neveket lehetne átmenteni lézeres, vagy homokfújt technikával. A talapzat két bronz táblája erre az új burkolatra kerülne visszahelyezésre. A burkoló kőfelület továbbiakban megóvná az alatta lévő pusztulásnak indult műkövet, valamint esztétikailag is növelhetné az emlék kvalitását. A bronz figurák tisztítása ebben az esetben is elvégezhető, sőt fontos. A mészkőlap 2-3 cm vastagságban lenne ideális burkolat. Az emlék helyreállítása előtt a megbízott kivitelező pontos kőkiosztási rajzot kell, hogy készítsen a teljes új felületről. Javasolnám, hogy az emlékmű feliratait, hősök neveit a helyreállítástól függetlenül hasznos lenne dokumentálni, megőrizni, hogy a kő állapotának rosszabbodása, sérülése esetén is megmaradjon. A 2. helyreállítási javaslat becsült költsége kb. 2-2.5 millió forint.

2017. november 12.

Rákos Péter
Okl. kőszobrász restaurátor művész
Műemlékes szakértői szám: 21-0355